

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli İlkokul Türkçe Öğretim Programı (ÖZET)

www.ilkokulrehberi.com

I. Programın Temel Yaklaşımı ve Hedefleri

İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin bütüncül eğitim yaklaşımını temel alır. Bu model, bireylerin çok yönlü gelişimini desteklemeyi amaçlamaktadır. Programın temel hedefi, yalnızca medeniyete uyum sağlayan bir nesil yetiştirmek değil, aynı zamanda etkin olarak medeniyet kurucusu ve geliştiricisi bilge nesiller yetiştirmektir. Bu doğrultuda, ahlaklı, erdemli, milleti ve insanlık için iyi, doğru, faydalı ve güzel olanı yapmayı ideal edinmiş bir öğrenci profili hedeflenmektedir.

Program, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. Maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Programın Özel Amaçları:

- İlk okuma yazma becerilerini kazandırmak.
- Okuma yazmaya karşı olumlu tutum geliştirmek.
- Akademik ve sosyal yaşamı kolaylaştıracak temel dil becerilerini edindirmek.
- Dört temel dil becerisini (dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma) geliştirmek.
- Türkçeyi bilinçli, doğru, etkili ve üretken kullanarak dil bilinci ve zevkine ulaşmalarını sağlamak.
- Söz varlıklarını zenginleştirmek.
- Dil becerilerini değer, eğilim ve diğer beceriler bağlamında bütüncül olarak geliştirmek.
- Bilgi ve deneyimlerini kullanarak dört temel dil becerisini geliştirmek.
- Bilginin kaynağını ve doğruluğunu sorgulayarak bilgiye ulaşma, bilgiyi düzenleme ve kullanma becerisini geliştirmek.
- Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel ve sosyal değerleri içselleştirmek.
- Millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek.
- Türk, dünya kültür ve sanat eserleri aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmeleri ve benimsemelerini sağlamak.

II. Programın Uygulanmasına İlişkin Esaslar

Programın uygulanması, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni"nin benimsediği ilke ve yaklaşımlara göre şekillendirilmiştir. Bu metin, öğrenme-öğretme süreçlerinin planlanması, materyal ve kitap yazımı süreçleri için referans kaynak olarak kullanılacaktır.

Önemli Uygulama İlkeleri:

- **Dilin Doğru ve Etkili Kullanımı:** Türkçenin doğru ve etkili kullanımına, öğrencilerin söz varlığının ve dil becerilerinin geliştirilmesine özen gösterilmelidir.
- **Aktif Katılım ve Sınıf İklimi:** Öğrencilerin aktif katılımının sağlandığı bir öğrenme ortamı ve düşüncelerin özgürce paylaşılabilirdiği, sosyal ve duygusal becerilerin gelişiminin desteklendiği bir sınıf iklimi oluşturulmalıdır.
- **Bilimsel Faaliyetler ve Disiplinlerarası Yaklaşım:** Deney, gözlem, araştırma ve sorgulama gibi bilimsel faaliyetler, disiplinlerarası ve bağlam temelli bir yaklaşımla planlanmalı ve uygulanmalıdır.
- **Bütünleşik Beceriler:** Bilgi ve beceriler içerik çerçevesiyle yeni anlamlı bütünler oluştururken, programlar arası bileşenler (Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri, Değerlerimiz, Okuryazarlık Becerileri) öğrenmenin anlamlı bir parçası haline getirilmelidir.
- **Kademeli Uygulama ve Ön Öğrenme Eksiklikleri:** Öğretim programının kademeli olarak uygulanmasından dolayı, kademe başlangıcında alt kademe ile ilgili ön öğrenme eksiklikleri tespit edilmeli ve giderici içerik ders yılı başında planlanmalıdır.
- **Öğretim Materyalleri:** Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve öğrenme stilleri göz önünde bulundurularak farklı öğretim materyalleri (bilgi notu, sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, proje, okuma parçaları vb.) yapılandırılmalı ve kullanılmalıdır.
- **Ölçme ve Değerlendirme Çeşitliliği:** Ölçme ve değerlendirme yöntemleri, öğrencilerin yeteneklerine, ihtiyaçlarına ve özel durumlarına göre çeşitlendirilmelidir. Değerlendirmede ilgi çekici, günlük yaşamla ilgili görevler verilmeli; yargısal nitelik taşımayan, motive edici geri bildirimler sağlanmalı; dijital teknolojilerden ve oyunlardan yararlanılmalıdır.
- **Zenginleştirme ve Destekleme:** Akademik gelişim açısından akranlarından farklılık gösteren öğrencilere yönelik öğretimin desteklenmesi veya zenginleştirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
- **Millî ve Manevi Değerler ile Önemli Şahsiyetler:** Öğretim programında medeniyete yön veren önemli şahsiyetlere (Dede Korkut, Yunus Emre, Mustafa Kemal Atatürk, Mehmet Akif Ersoy vb.) vurgu yapılmalı, onların katkıları ve eserleri öne çıkarılmalıdır.
- **İstiklâl Marşı:** İstiklâl Marşı'nı okuma ve yazma çalışmaları sınıf düzeyine uygun olarak kademeli biçimde yapılmalı ve ezbere okuma ile yazma teşvik edilmelidir.

III. İlk Okuma Yazma Öğretim Süreci

Programda "**Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi**" benimsenmiştir. Öğretim, tırnaksız dik temel harflerle gerçekleştirilir.

Önemli Aşamalar ve Esaslar:

- **Süreç Odaklılık:** İlk okuma yazma öğretimi, sadece harflerin seslendirilmesi ve formlarının kopyalanması değil, aynı zamanda bilişsel gelişimin etkin kılınmasını içeren dört dil becerisini (dinleme, konuşma, okuma, yazma) kapsayan bir süreçtir.
 - **Hazırlık Haftası:** Uyum haftasından sonraki bir hafta, öğrencilerin dinleme eğitimi, doğru nefes alıp verme, parmak, el ve kol kaslarını geliştirme, kalem tutma, boyama, çizgi çalışmaları ve el-göz koordinasyonu çalışmalarına ayrılmalıdır.
 - **Harf Grupları ve Süreler:** Harf grupları (a, n, e, t, i, l; o, k, u, r, ı, m; ü, s, ö, y, d, z; ç, b, g, c, ş; p, h, v, ğ, f, j) kolay sesletim, kullanım sıklığı, yazım kolaylığı ve sözcük üretimi dikkate alınarak oluşturulmuştur. Her gruba belirli süreler (örneğin 1. grup için 6 hafta) ayrılmıştır, ancak bu süreler öğretmen tarafından öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine göre ayarlanabilir.
 - **Rakam Öğretimi:** İlk iki harf grubunda rakamların (0-9) satır dizgesinde kaç hamlede yazıldığı öğretilir.
 - **Ezberden Uzak Öğrenme:** Öğrencilerin okuma yazmayı hızlı bir şekilde öğrenmesinden ziyade "**anamlı bir şekilde öğrenmesi**" hedeflenmektedir.
 - **Fiziksel Durum:** Yazı yazarken ve okuma yaparken doğru oturma pozisyonu, kalem tutuşu ve göz-materyal mesafesi gibi fiziksel unsurlara dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Özellikle kalem tutuşunda, sağ elini kullananların 1.5-2 cm, sol elini kullananların ise 2-2.5 cm yukarıdan tutması önerilir.
1. **Okuma Yazma Süreci Basamakları:**
 - **İlk okuma yazmaya hazırlık:** Dinleme eğitimi, doğru nefes alıp verme, parmak, el ve kol kaslarını geliştirme, kalem tutma, boyama ve çizgi çalışmaları, el-göz koordinasyonu.
 - 2. **İlk okuma yazmaya başlama ve ilerleme:** Ses öğretimi, harfi okuma ve yazma, harflerden heceler, hecelerden sözcükler, sözcüklerden cümleler oluşturma, metin okuma.
 - 3. **Bağımsız okuma ve yazma.**
 - **Ses Öğretimi:** Üç aşamada gerçekleştirilir: Ses hissettirme (mimiklerle desteklenmiş şarkı, tekerleme vb. ile), öğrenilen sesin geçtiği görselleri seçme, öğretmen ve öğrenci örnekleriyle sesi vurgulama. Ünsüz harflerin tek başına sesletilmemesine dikkat edilir.
 - **Hece ve Sözcük Oluşturma:** İlk harf grubunda ses, hece ve sözcük çalışmaları, ikinci harf grubundan itibaren cümle ve metin çalışmalarına geçilir. Anlaşılabilir, somut ve mantık hatası içermeyen cümleler oluşturulması önemlidir. Hece tablosu gibi ezbere yönelten araçlar kullanılmamalıdır. Önce kapalı hecelere (a+n=an), sonra açık hecelere (n+a=na) ulaşılmalıdır.

- **Noktalama İşaretleri:** Nokta, virgül, soru işareti, ünlem, kısa çizgi ve kesme işareti sınıf düzeylerine göre kademeli olarak öğretilir.
- **Metin Okuma:** Anlamli olmayan cümlelerden metinler hazırlanmamalıdır. Tekerleme, bilmece, sayışma, mani ve ninniler bu kapsamın dışındadır.
- **Bağımsız Okuma ve Yazma:** Akıcı okuma (hızlı okuma anlamına gelmez), okuduğunu anlama, bağlam bütünlüğü içinde ifade etme, işlek ve akıcı yazma, duygu, düşünce ve deneyimleri estetik yapıya dikkat ederek yazma beklenmektedir.

IV. Türkçe Öğretim Sürecinin Uygulanmasına İlişkin Esaslar

- **Metinle Etkileşim:** Öğretme-öğrenme uygulamalarında "metinle etkileşim öncesi, sırası ve sonrası" sıralaması izlenir.
- **Dört Temel Dil Becerisi Stratejileri:** Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine ilişkin çeşitli strateji/tür/yöntem/teknikler (seçici, yaratıcı, eleştirel dinleme; güdümlü, tartışma konuşma; özetleyerek, not alarak okuma; özet çıkarma, yaratıcı yazma vb.) önerilmektedir.
- **Tema İşlenişi ve Değer İlişkilendirmesi:** Temalarla ilgili örnek uygulamalar programda yer alır. Temalarda yer alan metinlerin en az bir değerle (Erdem, Değer, Eylem (EDE) modelinde sunulan değerler) ilişkilendirilmesi zorunludur.
- **Bütünleşik Beceriler:** Öğrenme-öğretme sürecinde öğrenme çıktıları ve bileşenleri bütünleşik beceriler (kavramsal beceriler, sosyal duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri) ile birlikte ele alınmalıdır.
- **Aşamalı Yapılandırma:** Öğrenme çıktılarına ait bileşenler 1-4. sınıflar düzeyinde aşamalı olarak yapılandırılmıştır.
- **Hazırlık, Hatırlatma ve Pekiştirme Haftaları:** Her dönemin ilk haftası (uyum haftası hariç) hazırlık/hatırlatma, her dönemin sonu ise pekiştirme haftası olarak planlanmıştır.
- **Ölçme ve Değerlendirme:** Öğrenme-öğretme sürecinin bir parçası olarak görülmeli, dört temel dil becerisinin gelişimine uygun uygulamalar yapılmalı ve öğrencilerin eksik/yanlış öğrenmeleri belirlenerek dönüt verilmelidir.
- **Tema Dağılımı ve Metin Sayıları:** Tüm sınıf düzeylerinde 8 tema bulunmaktadır. Birinci sınıfın birinci dönemini kapsayan ilk dört tema hariç her temada 5 metin (4 okuma, 1 dinleme), birinci sınıfın ilk döneminde ise 4 dinleme metni kullanılır. Toplamda 1. sınıflarda 36, diğer sınıflarda 40 metin kullanılmalıdır.
- **Metin Türleri:** 1. sınıfın ilk dört teması dışında her temada en az bir bilgilendirici, bir öyküleyici, bir şiir türünde metin işlenmelidir. 1. sınıfın ilk dört temasında ise üç öyküleyici, bir şiir türünde metin yer almalıdır. Tablo 2, sınıf düzeylerine göre kullanılacak metin türlerini (anı, dilekçe, broşür, e-posta, günlük, haber metni, mektup, özlü sözler, sosyal medya mesajları, bilimsel yazılar, öykü, masal, efsane, destan, fabl, karikatür, çizgi roman, mizahi fıkra, roman, tiyatro, mani, ninni, türkü, şarkı, şiir, tekerleme, sayışmaca, bilmece) detaylandırmaktadır.

V. Metin Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Alanı yaygın olarak kabul görmüş, edebî ve kültürel değer taşıyan yazar ve eserler seçilmeli.
- Yazarlar bir sınıf düzeyinde toplam metin sayısının %10'unu geçmeyecek kadar metin üretebilirler.
- Bir temada aynı kaynaktan/yazardan/şairden en fazla bir metin, bir sınıf düzeyinde en fazla iki metin alınmalıdır.
- Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairden en fazla üç metin seçilmelidir.
- Seçilen metin sadece bir sınıf düzeyinde kullanılmalıdır.
- Uzun metinlerden yapılan alıntılarda, bağlamın yakalanabilmesi için kısa özet verilmelidir.
- Metinlerde tema, öğrenme çıktıları ve bileşenlerine uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılabilir.
- Metinlerde olumsuz etki oluşturabilecek ifadeler (argo, küfür, hakaret, müstehcenlik, şiddet, zorbalık vb.) çıkarılmalıdır.
- Millî ve manevi değerlere uygun olmayan tekerleme, mâni ve ninnilere yer verilmemelidir.
- Türkçenin dönemsel söyleniş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak düzeltilmez, dipnotla açıklanır.
- Türkiye'nin birikim ve kazanımlarını, dünyada yankı uyandıran çalışmalarını, Türkiye vizyonu ve başarılarını temsil eden, önemli ve özgün çalışmaları içeren, dijital içeriklerin de yer aldığı eserlerden metinlere yer verilmelidir.
- KKTC Türk masallarını da içine alan Türk Dünyası ortak masallarından uygun masal, öykü ve şiir gibi metin türlerine yer verilmelidir.
- KKTC ile ilgili millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermeyi sağlayacak, millî duygu ve düşüncelerini güçlendirecek edebi yönden zengin metin türlerine yer verilmelidir.

VI. Sınıf Düzeylerine Ait Temalar ve Süreler (1. Sınıf Detayında)

Program her sınıf düzeyinde 8 tema içermektedir. Örneğin, 1. sınıf için temalar ve ayrılan süreler şunlardır:

- **İlk Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmaları:** 3 öğrenme çıktısı, 10 ders saati (%2)
- **İçerik:** Dinleme eğitimi, doğru nefes alıp verme, parmak/el/kol kaslarını geliştirme, kalem tutma/boyama/çizgi çalışmaları, el-göz koordinasyonu.
- **1. Tema: Güzel Davranışlarımız:** 10 öğrenme çıktısı, 38 ders saati (%11)
- **İçerik:** Etik davranış, ahlak, nezaket, dürüstlük, ailede sorumluluk, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, merhamet, mütevazılık, saygı, sevgi, azim, cömertlik, güven, paylaşma, sabır, akraba ziyareti, vefa, yardımseverlik, tutarlı olma, tarafsız olma, doğru ve güvenilir olma, bilimselliğe önem verme, inanç, öz denetim, aile içi iletişim, planlı olma.
- **Harfler ve Rakamlar:** a-A, n-N, e-E, t-T harfleri ve 1, 2, 3, 4 rakamları öğretilmektedir.
- **2. Tema: Mustafa Kemal'den Atatürk'e:** 10 öğrenme çıktısı, 38 ders saati (%11)
- **İçerik:** Mustafa Kemal Atatürk, millî bayramlar, Çanakkale Zaferi, Cumhuriyet, İstiklâl Marşı, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, Millî Mücadele, kahramanlık, cesaret, fedakârlık, gazilik, şehitlik, vatanseverlik.
- **Harfler ve Rakamlar:** i-İ, l-L, o-O, k-K, u-U harfleri ve 5, 6, 7, 8, 9, 0 rakamları öğretilmektedir.
- **3. Tema: Çevremizdeki Yaşam:** 10 öğrenme çıktısı, 38 ders saati (%11)
- **İçerik:** Tasarruf, bitkiler, canlılar, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, çevre, çevrenin korunması, çevre kirliliği, salgın, doğa, doğal kaynakların israfı, atık, geri dönüşüm, sürdürülebilirlik, doğa olayları, dünya, gece, gündüz, hayvanlar, iklim değişikliği, manzaralar, mevsimler, renkler, yeryüzü, tutumluluk, afet ve acil durumlar, doğal miras, yenilenebilir enerji.
- **Harfler:** r-R, ı-I, m-M, ü-Ü, s-S, ö-Ö, y-Y, d-D, z-Z harfleri öğretilmektedir.
- **4. Tema: Yol Arkadaşımız Kitaplar:** 9 öğrenme çıktısı, 38 ders saati (%11)
- **İçerik:** Okuma hakkı, bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, e-kitap, z-kütüphane, sürdürülebilirlik okuryazarlığı, veri okuryazarlığı, vatandaşlık okuryazarlığı, kültür okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, finansal okuryazarlık.
- **Harfler:** ç-Ç, b-B, g-G, c-C, ş-Ş, p-P, h-H, v-V, ğ-Ğ, f-F, j-J harfleri öğretilmektedir.
- **Pekiştirme Haftası:** 10 ders saati (%2)
- **Hatırlatma Haftası:** 10 ders saati (%2)

- **5. Tema: Yeteneklerimizi Keşfediyoruz:** 11 öğrenme çıktısı, 38 ders saati (%11)
- **6. Tema: Minik Kâşifler:** 12 öğrenme çıktısı, 38 ders saati (%11)
- **7. Tema: Atalarımızın İzleri:** 17 öğrenme çıktısı, 38 ders saati (%11)
- **8. Tema: Sorumluluklarımızın Farkındayız:** 17 öğrenme çıktısı, 38 ders saati (%11)
- **Pekiştirme Haftası:** 10 ders saati (%2)
- **Okul Temelli Planlama:** 16 ders saati (%4)

VII. Programın Yapısı ve Tanımlamalar

Program, öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri, içerik çerçevesi, anahtar kavramlar, öğrenme kanıtları (ölçme ve değerlendirme), öğrenme-öğretme yaşantıları (temel kabuller, ön değerlendirme süreci, köprü kurma, öğrenme-öğretme uygulamaları), farklılaştırma (zenginleştirme, destekleme) ve öğretmen yansımaları bölümlerinden oluşmaktadır.

- **Alan Becerileri:** Disipline özgü şekilde yapılandırılan becerileri ifade eder (Dinleme/İzleme, Okuma, Konuşma, Yazma).
- **Kavramsal Beceriler:** Karmaşık bir süreç gerektirmeden edinilen temel beceriler ile soyut fikirleri ve karmaşık süreçleri eyleme dönüştürürken zihinsel faaliyetlerin ürünü olarak işe koşulan bütünlük ve üst düzey düşünme becerilerini ifade eder (Saymak-Okumak, Yazmak-Çizmek, Özetleme, Sorgulama vb.).
- **Eğilimler:** Sahip olunan becerilerin niyet, duyarlılık, isteklilik ve değerlendirme öğeleri doğrultusunda gerekli durumlarda nasıl kullanıldığı ile ilgili zihinsel örüntüleri ifade eder (Merak, Bağımsızlık, Kendine Güvenme, Yaratıcılık vb.).
- **Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri:** Duyguları yönetmek, empati yapmak, destekleyici ilişkiler kurmak ve sağlıklı bir benlik geliştirmek için gerekli bilgi, beceri ve eğilimler bütünü ifade eder (Kendini Tanıma, İletişim, İş Birliği vb.).
- **Değerler:** İnsani değerlerle birlikte millî ve manevi değerleri ifade eder (Saygı, Merhamet, Vatanseverlik vb.).
- **Okuryazarlık Becerileri:** Yeni durumlara uyum sağlamayı, değişimi fark etmeyi ve teknolojik yenilikleri günlük hayata aktarmayı sağlayan becerileri ifade eder (Bilgi Okuryazarlığı, Dijital Okuryazarlık, Görsel Okuryazarlık vb.).

Sonuç:

İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin dil becerilerini bütüncül bir yaklaşımla geliştirirken, aynı zamanda milli ve manevi değerleri içselleştirmiş, eleştirel düşünebilen, araştıran, sorgulayan ve problem çözme becerilerine sahip "bilge nesiller" yetiştirmeyi hedeflemektedir. Program, esnek bir yapıya sahip olup, öğretmenlere öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak öğretim süreçlerini zenginleştirme ve destekleme imkanı sunmaktadır.